

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS
BELEID EN ONROEREND ERFGOED

en

DE VLAAMSE MINISTER VAN CULTUUR, MEDIA, JEUGD EN BRUSSEL

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - stand van zaken gecoördineerd vrijwilligersbeleid
- visie op het vrijwilligersbeleid

1. INHOUDELIJK

1.1. Inleiding

De Vlaamse Regering heeft de ambitie om met een gecoördineerd vrijwilligersbeleid vrijwilligers in Vlaanderen beter te ondersteunen door hun statuut, bescherming en ondersteuning te verbeteren en administratieve lasten en bureaucratische procedures te beperken (zie VR 2016 2602 DOC.0172/1BIS en VR 2016 0807 DOC.0768/1). Bij de definitieve goedkeuring van het traject naar een gecoördineerd vrijwilligersbeleid op 18 november 2016 besliste de Vlaamse Regering dat voor het zomerreces van 2017 een uitgewerkte visie voor het vrijwilligersbeleid zou worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering, samen met een stand van zaken m.b.t. de uitvoering van het goedgekeurde eerste actieplan (VR 2016 1118 DOC.1219/1).

Met deze nota stellen we die visie voor en geven we een stand van zaken met betrekking tot de reeds geformuleerde acties.

1.2. Stand van zaken

Het actieplan bestaat uit 24 acties, geënt op een matrix van drie beleidsuitdagingen (statuut en wetgeving; informatie en ondersteuning; en aanpak regulitis) en drie bestuursniveaus (lokaal, Vlaams en federaal). Hieronder volgt een overzicht van de geformuleerde acties met de actuele stand van zaken.

- **Wetgeving en statuut**

- o Federaal

- **Actie 1: Ongelijkheden tussen vrijwilligers wegwerken (o.a. fietsvergoeding, fiscus t.a.v. bestuursvrijwilligers, vrijwilligers in buitenland, de aansprakelijkheidsregeling voor vrijwilligers in feitelijke verenigingen...):** deze elementen zijn opgenomen in de knelpuntennota van de Vlaamse Regering (zie (VR 2017 3103 DOC.0291/1) die de elementen bevat voor de agenda van het interbestuurlijk overleg met de federale overheid (zie ook infra, actie 18). De knelpuntennota werd aan de betrokken federale regeringsleden bezorgd met een uitnodiging voor overleg. Op 8 juni 2017 werd een eerste interbestuurlijk overleg georganiseerd, verder overleg is gepland. Op basis van het overleg zullen verschillende knelpunten opgenomen worden in de verdere

aanpassingen van de Vrijwilligerswet en de regelgeving m.b.t. vzw's.

o Vlaams

- **Actie 2: Opvolgen van de vrijwilligerswet binnen de Vlaamse Gemeenschap:** Zoals in de visienota beschreven kiest Vlaanderen voor het 'zuiver' houden van vrijwilligerswerk. Elke vorm van verplichting of prestatievergoeding dient uitgesloten te worden. Statuten of systemen die beroep doen op 'vrijwilligerswerk', maar die omwille van een verplichtend karakter of eraan gekoppelde prestatievergoeding niet als vrijwilligerswerk mogen beschouwd worden, worden geïnventariseerd en dienen met een ander statuut geregeld of benoemd te worden.
- **Actie 3: Administratieve drempels tot het vrijwilligerswerk wegnemen:** Zie acties 7, 18, 19, 20, 21 en 22..
- **Actie 4: Een transparant en werkbaar systeem opzetten inzake de collectieve verzekering vrijwilligerswerk:** Met de beslissing over de afslanking van de provincies is beslist dat de provincies vanaf 2018 deze verzekering niet meer zullen aanbieden en dat Vlaanderen het gesprek met de National Loterij zal opstarten om te bekijken of en hoe Vlaanderen dit kan continueren. Het gesprek met de Nationale Loterij is ondertussen lopende.
- **Actie 5: Laagdrempelige toegang tot betrouwbare en actuele basisinformatie over de Vrijwilligerswet:** Het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk biedt deze informatie aan, maar vele organisaties kennen de weg nog niet genoeg of gaan zelf op zoek naar informatie en interpretatie. De consolidatie van een kennis- en expertisecentrum dat voldoende bekend is in Vlaanderen moet hier aan tegemoetkomen (zie infra, actie 9).

o Lokaal

- **Actie 6: Laagdrempelige toegang tot betrouwbare en actuele basisinformatie over de Vrijwilligerswet voor en door lokale besturen:** Zie acties 5 en 9.
- **Actie 7: Nagaan of er een traject opgezet kan worden met de VVSG en de lokale besturen om gemeentelijke reglementering die effect heeft op vrijwilligerswerk (en het verenigingsleven) te vereenvoudigen:** De Verenigde Verenigingen en VVSG werken aan een traject waarbij goede voorbeelden verzameld worden. Nadien zal moeten ingezet worden op sensibilisering. We zullen daarnaast onderzoeken of een digitaal loket mogelijkheden kan bieden om administratieve procedures, zowel op lokaal als Vlaams niveau, te vereenvoudigen (zie ook actie 22).

- **Informatie en ondersteuning**

o Federaal

- **Actie 8: Vlaamse opvolging van de werkzaamheden van de federale Hoge Raad (HRV) voor Vrijwilligers:** Deze actie is nog niet opgestart. De Vlaamse Jeugdraad trok deze actie in haar advies over het actieplan in twijfel (VR 2016 1118 1219/9) omwille van de relevantie ervan. Via het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk is het HOV informeel op de hoogte van de werkzaamheden van het HRV.

o Vlaams

- **Actie 9: Een Vlaams expertisecentrum consolideren:** De rollen en opdrachten voor dergelijk expertisecentrum werden nog niet bepaald. Veel hangt immers van de voorliggende visie (zie 1.3). Eens de visie goedgekeurd kunnen tegen het einde van 2017 de krijtlijnen voor dergelijk centrum uitgetekend worden in een nieuw actieplan.
- **Actie 10: Intersectorale kennisdeling op maat van sectoren, organisaties in bovenbouw en lokale besturen:** hiervoor zien we een rol weggelegd voor het

expertisecentrum (zie actie 9).

- **Actie 11: Een competentie-instrument (door)ontwikkelen samen met partners:** In de schoot van het HOV werd al een eerste beperkte inventaris van bestaande initiatieven opgesteld. Deze dient nog besproken en verder bestudeerd te worden tevens is er nog overleg nodig met belangrijke stakeholders, zoals de beheerders van enkele van deze instrumenten.
- **Actie 12: Lokaal ondersteuningsbeleid vrijwilligerswerk opzetten op basis van globale behoeftendetectie:** Concreet gaat het over het project van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk en VVSG over noden en behoeften van lokale besturen m.b.t. vrijwilligerswerk (zie www.lokaalvrijwilligen.be). In het najaar loopt dit project af en zal bekeken worden of en hoe de resultaten hiervan kunnen verankerd worden in het expertisecentrum (zie actie 9).
- **Actie 13: Vorming en opleiding vrijwilligersbeleid en -management voor verantwoordelijken:** Uit de visie-oefening is duidelijk gebleken dat er een groot en divers vormingsaanbod is, maar dat er een gebrek is aan afstemming, coördinatie en communicatie. Hierdoor past het aanbod niet altijd met de vraag en zijn er blinde vlekken. Tevens blijkt er grote interesse en engagement tot samenwerking, maar ontbreekt een speler die deze afstemming organiseert. Hiervoor zien we tevens een rol voor het expertisecentrum (zie actie 9).
- **Actie 14: Een basisaanbod informatie en ondersteuning voor vrijwilligers realiseren:** zie ook acties 6 en 9.
- **Actie 15: Toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk:** internationaal onderzoek leert dat de onderparticipatie van kwetsbare groepen in het vrijwilligerswerk een bijzonder moeilijk thema is. Structurele oplossingen op korte termijn zijn niet realistisch. Op het terrein zijn er echter heel wat organisaties die hier concreet mee aan de slag gaan en resultaten boeken of concrete beleidssuggesties hebben. Zo werd bij de recente vernieuwing van de beheersovereenkomst met Demos vzw een specifieke doelstelling hierrond op genomen.
In dit verband willen we werk maken van inventarisatie en verspreiding van goede voorbeelden (sensibiliseren) en verder in gesprek gaan met relevante partners. Voor de inventarisatie en verspreiding van goede praktijken zien we een rol weggelegd voor het expertisecentrum (actie 9), het HOV kan met de gepaste partners in gesprek gaan om het thema verder te ontwikkelen en beleidsvoorstellen te formuleren.

- Lokaal

- **Actie 16: Investeren in kwalitatief vrijwilligers(werk)beleid:** zie actie 12.
- **Actie 17: Kennisdeling lokale besturen:** zie actie 12.

- **Overregulering**

- Federaal

- **Actie 18: Afschaffen meldingsplicht RVA en Fedasil:** de meldingsplicht RVA is opgenomen in de knelpuntennota zoals beschreven in actie 1 en zijn onderwerp van gesprek in het kader van het interbestuurlijk overleg met de federale overheid. Wat betreft Fedasil en vrijwilligerswerk voor vluchtelingen wordt bekeken hoe initiatief kan genomen worden in het kader van actie 15 in verband met de toegankelijkheid van vrijwilligerswerk.

- Vlaams

- **Actie 19: Drempels tot vrijwilligerswerk wegnemen (op gebied van regelgeving en onduidelijkheden):** Eind 2016 werd aan De Verenigde Verenigingen een projectsubsidie toegekend met het oog op een actieplan met betrekking tot de aanpak van regulitis op Vlaams niveau. Eind 2017 zal dit actieplan worden

opgeleverd.

- **Actie 20: Aanbevelings- en werkplan aanpak vereenvoudiging administratieve formaliteiten:** Zie supra, actie 19.
- **Actie 21: Zoeken naar een methode om Vlaamse regelgeving eenvoudig en preventief te toetsen op hun vrijwilligersvriendelijk karakter:** Het is niet opportuun om een preventief beleid, dat regelgeving toetst op vrijwilligersvriendelijkheid, te integreren in de Reguleringsimpactanalyse (RIA). Het lijkt meer realistisch om deze vrijwilligersvriendelijkheidstoets op een participatieve wijze te realiseren door bijvoorbeeld de strategische adviesraden in deze een adviserende rol te geven of De Verenigde Verenigingen hierin als partner te erkennen, als spreekbuis van het middenveld.
- **Actie 22: Planlast reduceren:** Dient nog verder ontwikkeld te worden. Op dit vlak zijn er verschillende initiatieven (SCWITCH, Dynamo project van de Vlaamse Sportfederatie, ...) waarvan bekeken kan worden hoe de beschikbare informatie en producten verder gedeeld en verspreid kunnen worden. We zullen onderzoeken of het reduceren van planlast, samen met acties 7, 19 en 20

o Lokaal

- **Actie 23: Aanbevelings- en werkplan aanpak vereenvoudiging administratieve formaliteiten:** Vooral lokale administratieve formaliteiten zorgen voor zware administratieve lasten voor vrijwilligers. Zie in dit verband actie 7, maar ook 19, 20 en 22.

- **Visie**

o Vlaams

- **Actie 24: Een Vlaamse Visie op Gecoördineerd Vrijwilligersbeleid ontwikkelen:** De visie op vrijwilligerswerk werd in de schoot van het HOV voorbereid en ligt nu voor ter goedkeuring. Aangezien vrijwilligerswerk in transversaal verband over verschillende beleidsdomeinen heen voor de Vlaamse overheid in grote mate een nieuw te ontwikkelen beleidsveld is, zijn ter voorbereiding van deze visie verschillende bijeenkomsten geweest, waaronder een 'capacity building' tweedaagse, met onder meer een presentatie en gesprek met de belangrijkste onderzoeker in Vlaanderen voor het thema vrijwilligerswerk, prof. dr. Lesley Hustinx. Met het oog op gesprek met en input van de belangrijkste stakeholders werd een breed overlegmoment georganiseerd met vertegenwoordiging van steunpunten en koepelorganisaties uit de cultuur-, jeugd-, sport-, welzijns- en onderwijssector en waarop ook VVSG aanwezig was. Via de Verenigde Vereniging kwam er ook input en feedback vanuit het brede middenveld. Al deze momenten, input, feedback en vanzelfsprekend ook de adviezen van de strategische adviesraden naar aanleiding van het eerste actieplan, werden verwerkt in de voorgestelde visie.

1.3. Visie

Zoals hierboven beschreven zijn als voorbereiding voor voorliggende visie de leden van het HOV voldoende geïnformeerd, werden relevante experts en stakeholders geconsulteerd en golden de adviezen van de strategische adviesraden als leidraad en toetssteen. Bij de eerste principiële goedkeuring van het actieplan werden al eerste elementen van visie naar voor geschoven (zie VR 2016 0807 DOC.0768/2). Opvallend is de sterke eensgezindheid in al deze adviezen, input en analyse.

Bij deze nota gaan twee bijlagen, een document waarin de visie van de Vlaamse Gemeenschap op vrijwilligerswerk is neergeschreven en de bijlage daarbij met een uitgebreide brede beschrijving van vrijwilligerswerk in Vlaanderen (begripsomschrijving en -afbakening, cijfers, stukje historiek, wettelijk kader en tendensen), een analyse van die stand van zaken (sterktes, zwaktes, kansen en

bedreigingen). De visie zelf komt samengevat neer op het volgende:

Vrijwilligers zijn omnipresent en vervullen een fundamentele rol in de maatschappij als geheel en in alle geledingen en domeinen ervan. De bijdrage en het engagement van de vele vrijwilligers aan een warme en solidaire Vlaamse samenleving is van onschatbare waarde. In Vlaanderen is de non-profit sector, het middenveld, het brede verenigingsleven, het biotoop bij uitstek. Ook overheden zijn geen onbelangrijke organisator van vrijwilligerswerk.

Tegenover vrijwillig engagement staat geen geldelijke vergoeding voor de geleverde prestatie. De meerwaarde voor de vrijwilliger zit in de appreciatie, in het leveren van een maatschappelijk nuttige bijdrage, het opdoen van een ervaring, iets bij te leren, plezier te beleven, anderen te ontmoeten. De waardering die de samenleving en overheid kan uitdrukken voor dat vrijwillig engagement zit in het creëren van een vrijwilligersvriendelijk klimaat door:

- vrijwilligerswerk 'zuiver' te houden;
- vrijwilligers te beschermen;
- in te zetten op ondersteuning en informatie voor vrijwilligers;
- het verenigingsleven te ondersteunen;
- iedereen de kans te geven om vrijwilligerswerk te kunnen doen;
- vrijwilligerswerk promoten en zichtbaar maken.

In het visiedocument worden deze ambities of doelstellingen geconcretiseerd door middel van een aantal voorstellen die geoperationaliseerd moeten worden in een volgend actieplan dat voor het einde van 2017 zal voorgelegd worden aan de Vlaamse Regering.

2. WEERSLAG VAN HETVOORSTEL OP DE BEGROTING VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP

De visienota voor het gecoördineerd vrijwilligersbeleid schetst het kader, de krijtlijnen en de doelstellingen waarbinnen de Vlaamse Regering haar vrijwilligersbeleid zal voeren.

Aan de goedkeuring van dit voorstel van visie voor het gecoördineerd vrijwilligersbeleid zijn initieel geen rechtstreekse budgettaire gevolgen verbonden. Elke beslissing die nadien genomen wordt in uitvoering van dit vrijwilligersbeleid zal het voorwerp uitmaken van de gebruikelijke procedures.

Het advies van de Inspectie van Financiën werd verkregen op 5 juli 2017.

De inspecteur van Financiën is van oordeel dat het ontwerp van beslissing op zich de ontvangsten en de uitgaven van de Vlaamse overheid niet beïnvloedt.

Met toepassing van artikel 6, §5 van het Besluit van de Vlaamse Regering van 19 januari 2001 houdende de regeling van de begrotingscontrole en –opmaak, is voor dit dossier het gemotiveerd akkoord van de Vlaamse minister, bevoegd voor de begroting, dan ook niet vereist.

3. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP DE LOKALE BESTUREN

Dit voorstel heeft geen weerslag op de personeels- en werkingsuitgaven van lokale besturen.

4. WEERSLAG VAN HET VOORSTEL OP HET PERSONEELSBESTAND EN DE PERSONEELSBUDGETTEN

Dit voorstel heeft geen weerslag op het personeelsbestand en de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap.

5. KWALITEIT VAN DE REGELGEVING

Dit voorstel houdt geen regelgeving in.

6. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

- 1° kennis te nemen van de stand van zaken van het actieplan gecoördineerd vrijwilligersbeleid;
- 2° haar goedkeuring te hechten aan de als bijlage gevoegde visienota voor het vrijwilligersbeleid;
- 3° de Minister-president van de Vlaamse regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed en de Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel te gelasten deze visienota te operationaliseren door een geactualiseerd actieplan voor te leggen aan de Vlaamse Regering.

De Minister-president van de Vlaamse regering en Vlaams minister van Buitenlands Beleid en
Onroerend Erfgoed

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel

Sven GATZ

Bijlagen:

- visienota voor een gecoördineerd vrijwilligersbeleid
- vrijwilligerswerk: cijfers, omgeving en SWOT-analyse
- het advies van de Inspectie van Financiën van 5 juli 2017